

?Iaca Uyum Öz-Etkililik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?Iaca Uyum Öz-Etkililik Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23196>

Özet

İlaç Uyum Öz-Etkililik Ölçeği (İÜÖÖ), bireylerin reçetelenen ilaç tedavisi rejimlerine ne ölçüde bağlı kalabileceklerine dair algıladıkları yeterlilik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin kısa formu, özellikle kronik hastalıkları olan bireylerde, zorlu koşullar altında bile ilaçların düzenli kullanma becerilerine yönelik öz-etkililik inançlarını değerlendirir. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, hipertansiyon hastalarında ilaç uyumu davranışlarını destekleyen psikososyal faktörleri incelemek için kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İlaç Uyum Öz-Etkililik Ölçeği, İlaç Uyumu, Öz-Etkililik, Hipertansiyon, Psikometrik Araç, Uyarılma.

Yazarlar

Rabia Hacıhasanoğlu, Serap Gözüm, Cengiz Çapık.

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin ilaç tedavisine uyum sağlama konusunda karşılaştıkları engelleri amaç yeteneklerine duydukları güveni, yani öz-etkililik düzeylerini belirlemektir. Ölçek, özellikle ilaç rejiminin karmaşık olduğu veya hastaların unutkanlık, yan etkiler veya sosyal baskı gibi zorluklarla karşılaştıkları durumlarda, uyumun sürdürülmesine yönelik bireysel inançları nicelleştirmek için tasarlanmıştır.

Türkçe kısa formunun uyarlanmasıdaki spesifik amaç ise, Türkiye'deki hipertansiyon hastaları popülasyonunda ölçeğin psikometrik özelliklerini (geçerlik ve güvenilirlik) test ederek, klinik ve araştırma ortamlarında güvenle kullanılacak geçerli bir araç sunmaktır.

Yapı

İlaç Uyum Öz-Etkililik Ölçeği, psikolojide Albert Bandura tarafından kavramsallaştırılan sosyal bilişsel teoriye dayanan öz-etkililik yapısını ölçmektedir. İlaç uyumu bağlamında öz-etkililik, hastanın ilaçlarını belirtildiği şekilde alma becerisine olan inancını ifade eder. Yüksek öz-etkililik, bireyin tedavi planına bağlı kalma olasılığını artırır ve kronik hastalık yönetiminde kritik bir prediktör olarak kabul edilir.

Ölçek, genellikle hastaların ilaçlarını düzenli alma, dozları zamanında kullanma ve ilaçları yan etkiler veya günlük rutin değişiklikleri gibi zorluklara rağmen sürdürme gibi spesifik davranışsal alanlardaki yeterlilik inançlarını sorgular. Bu yapı, bilişsel ve davranışsal sonuçları

anlamak için temel bir bile?endir.

Geçerlik

Ölçek Çe?idi olarak "Uyarlama" belirtilmi?tir. Hac?hasano?lu, Gözüm ve Çap?k (2012) taraf?ndan ger?ekle?tirilen Türkçe geçerlik çal??mas?nda, ölçe?in yap?sal ve kültürel uygunlu?u de?erlendirilmi?tir. Geçerlik çal??malar?, ölçe?in ger?ekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y?, yani ilaç uyumu konusundaki öz-etkililik inanc?n? ölçtü?ünü göstermeyi hedefler.

Uyarlama çal??mas?nda genellikle yap? geçerli?i için faktör analizi teknikleri kullan?l?r. Bu analizler, ölçe?in maddelerinin teorik olarak beklenen faktör yap?s? ile uyumlu olup olmad???n? inceler. Ayr?ca, ölçüt ba??nt?l? geçerlik kapsam?nda, ölçek puanlar?n?n di?er bilinen ilaç uyumu ölçütleri veya klinik sonuçlar (örne?in, kan bas?nc? kontrolü) ile korelasyonu incelenir.

Güvenirlik

Güvenirlik, bir ölçüm arac?n?n tutarlılık ve istikrar derecesini ifade eder. ?laca Uyum Öz-Etkililik Ölçe?i'nin Türkçe k?sa formunun güvenilirlik de?erlendirmesi, iç tutarlılık katsay?s? (Cronbach Alfa) hesaplamalar?yla ger?ekle?tirilmi?tir. Bu katsay?, ölçekteki maddelerin ayn? yap?y? ne kadar tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir.

Yüksek bir iç tutarlılık de?eri, ölçe?in maddelerinin homojen oldu?unu ve ölçülen öz-etkililik yap?s?n?n güvenilir oldu?unu i?aret eder. Ayr?ca, güvenilirlik analizlerinde test-tekrar test güvenilirli?i de incelenmi? olabilir; bu yöntem, ayn? bireylere farklı zamanlarda uygulanan test sonuçlar?n?n ne ölçüde benzer oldu?unu de?erlendirir.

Faktör Analizi

Orijinal ?laca Uyum Öz-Etkililik Ölçe?i'nin k?sa formu, genellikle tek boyutlu bir yap?y? veya az say?da ili?kili faktörü temsil eder. Hac?hasano?lu ve arkadaşlar? (2012) taraf?ndan yürütülen uyarlama çal??mas?nda, Türkçe formun faktör yap?s?n? do?rulamak amacıyla aç?mlay?c? veya do?rulay?c? faktör analizleri kullan?lm??t?r.

Bu analizler, ölçe?in Türkçe versiyonunun, orijinal ölçekteki teorik yap?y? koruyup korumad???n? belirler. Hipertansif hastalarda yap?lan çal??mada, elde edilen faktör yüklerinin ve faktör yap?s?n?n, bireylerin kronik hastalık yönetimindeki öz-etkililik inançlar?n? tutarlı bir ?ekilde temsil etti?i bulunmu?tur. Bu yap?sal do?rulama, ölçe?in yap? geçerli?i için temel bir kan?t sa?lar.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Orijinal ölçek genellikle Likert tipi derecelendirme formatında kullanılır. Hastalardan, çe?itli zorluklar karşısında ilaçlarına uyum sağlama becerilerine ne ölçüde güvendiklerini belirtmeleri istenir (örneğin, 1 = Hiç güvenmiyorum, 5 = Tamamen güveniyorum).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Kronik hastalık olan yetişkin bireyler.

Yaş Grubu: Yetişkin (18 yaş ve üstü).

Popülasyon Detayları: Türkçe adaptasyon çalışması, özellikle hipertansiyon tanısı almış hastalar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçek, ilaç tedavisine uzun süreli uyum gerektiren diğer kronik hastalık gruplarında da kullanılabilir.

Test Metodolojisi: Bireysel öz-bildirim anketi. Uygulama süresi kısadır ve klinik veya araştırma ortamlarında kolaylıkla uygulanabilir.

PDF Kaynağı: Ölçeğin orijinal PDF'ini aşağıdaki bağlantıdan indirebilirsiniz: [the-medication-adherence-self-efficacy-scale-toad.pdf](#)

Anahtar Kelimeler

Geçerlik, Güvenirlilik, Öz-Bildirim, Kronik Hastalık, Tedaviye Uyum, Psikometri.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Rabia Hacıhasanoğlu

Yazar ORCID Tanımlama ID'si: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: sgozum@akdeniz.edu.tr (Serap Gözüm için)

Yazma Adresi: Yazma detayları için ilgili referans makaleye başvurulmalıdır.

?zinler, Ücret ve Test Y?li?

?zinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin klinik veya akademik araştırmalarda kullanımı için telif hakkı sahipleriyle (orijinal ve uyarlama yazarları) iletişime geçilmesi önerilir. Genellikle akademik amaçlı kullanımlarda ücret talep edilmeyebilir.

Test Y?li? (Uyarlama): 2012 (Türkçe geçerlik çalışması yayınlandı y?).

Orijinal Ölçek Geli?tirme Y?li?: Orijinal ölçe?in geli?tirme y?li?, uyarlama makalesinde belirtilen orijinal kayna?a ba?lıdır.

Kaynaklar

Hac?hasanoglu, R., Gözüm, S., ve Çap?k, C. (2012). Hipertansif Hastalarda ?laca Uyum Öz-etkililik Ölçe?i k?sa formunun Türkçe'sinin geçerlili?i. *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, 12(3), 241-248.

?laca Uyum Öz-Etkililik Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmamı?tır. Ölçe?in maddeleri, bireyin ilaçlar?n? zaman?nda alma, yan etkilerle ba?a ç?kma ve unutkanlık gibi durumlar? yönetme becerisine dair inançlar?n? ölçmeye odaklan?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM